

Kulturskolesamverkan i Örebro län

Rapport och kartläggning 2018-06-01

Av Peter Tikkanen, Regional samordnare.

1.2 Sammanfattning

Syftet med projektet var att undersöka och minska hindren så att länets samlade kompetens blir mer tillgänglig för alla barn och unga samt skapa en hållbar regional samverkansmodell mellan kulturskolorna. Projektet har även undersökt vilken roll en regional samordnare ska ha i det regionala arbetet. För att få en bakgrund gjordes en enklare kartläggning om hur befintlig samverkan mellan musik- och kulturskolorna i regionen ser ut och fungerar, samt i vilken utsträckning samverkan sker med andra externa aktörer. Kartläggningen gjordes genom samtal med alla verksamhetschefer samt pedagoger som jobbar inom de olika konstformerna. Jag har också träffat chefer och representanter för Länsmusiken, Länsteatern, Universitetet och Region Örebro Län.

Kartläggningen visar att det görs en hel del både mindre och större regionala samverkansprojekt. Både chefer, elever och pedagoger ser vinsterna med samverkan, men det finns strukturella problem som försvårar arbetet. Planering och genomförande av regionala projekt är onödigt tidskrävande och otydlig. Information till deltagare och kommunikation mellan pedagoger fungerar dåligt. Historiskt sker samverkan mest inom musikområdet, men även dans och teater har gjort en del projekt.

Det regionala utbytet mellan pedagoger fungerar olika bra och är mycket avhängt till enskilda medarbetares vilja att samverka. Utbytet mellan kulturskolan och länets kulturinstitutioner skulle kunna utvecklas mer genom ökad förståelse för varandras egenarter och mål. Kartläggningen visar också på väldigt stora skillnader i den lokala kontext musik- och kulturskolorna verkar i. Det saknas formulerade målbeskrivningar för vad man vill uppnå genom regional samverkan.

Projektet lämnar förslag på åtgärder för att effektivisera det regionala arbetet samt höja kvaliteten. Bl.a. att skapa en organisation med tydlig besluts- och ansvarsordning, utarbeta mål- och verksamhetsbeskrivning för regional samverkan, skapa en hållbar och långsiktig finansieringsform för det regionala samarbetet mellan kommunerna samt skapa ett årshjul för att ge en överblick för all regional samverkan.

Projektet föreslår också en rad områden där det regionala arbetet skulle kunna utvecklas för att kunna erbjuda alla barn och unga i regionen, oavsett bostadsort, både en breddad och fördjupad verksamhet.

Projektet föreslår att den regionala samordnaren ska ha rollen som intern länk mellan chefer och pedagoger (organiserade i ämnesnätverk) samt extern länk mellan musik- och kulturskolorna och det övriga samhället.

1.3 INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.2 SAMMANFATTNING	2
1.3 INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
2.1 BAKGRUND	4
2.2 SYFTE	4
2.3 METOD	5
2.4 REDOVISNING AV KARTLÄGGNING	6
2.4.1 MUSIK- OCH KULTURSKOLORNAS LOKALA KONTEXT	6
2.4.2 MUSIK- OCH KULTURSKOLORNAS REGIONALA SAMVERKAN	8
2.4.2.1 Länsträffar	8
2.4.2.2 Ämnesnätverk	8
2.4.2.3 Regionala samverkansprojekt	8
2.4.2.4 Länsstudiedagen	9
2.4.2.5 Övrig regional samverkan	9
2.4.3 MUSIK- OCH KULTURSKOLORNAS EXTERNA SAMVERKAN	10
2.4.3.1 Lokal samverkan:	10
2.4.3.2 Regional samverkan	10
2.5 DISKUSSION OCH ANALYS	11
2.5.1 SLUTSATSER OCH FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER	11
2.5.2 DEN REGIONALA SAMORDNAREN	14
2.6 AVSLUTNING	16
2.6.1. FORTSÄTTNING	16
2.6.2 RISKER	16
2.6.3 VIDARE FORSKNING	16
3. BILAGOR	17
3.1 Underlag för samtal om regional samverkan mellan musik- och kulturskolor i Örebroregionen	17
3.2 Kortfattad kartläggning av alla kommuner	17
3.3 Länsmusiken, med formuleringar ur verksamhetsplan 2018	17
3.4 Länsteatern, med formuleringar ur verksamhetsplan 2018	17

2.1 BAKGRUND

Musik- och kulturskolorna i Örebroregionen har sedan ett antal år en samverkan över kommungränserna och har sett ett behov av en samordnare för att utveckla arbetet. I maj 2017 anställdes en regional samordnare på 50% med syftet att undersöka och minska hindren så att länets samlade kompetens blir mer tillgänglig för alla barn och unga samt skapa en hållbar regional samverkansmodell mellan kulturskolorna. Finansieringen skedde genom ett projektbidrag från Region Örebro län på 50% och 50% från deltagande kommuner enligt fördelningsmodell som bygger på kommunstorlek.

Projektiden är resultatet av den temagrupp som tillsattes utifrån två av utvecklingsområdena i den regionala kulturplanen 2012-2015:

”1. Regional kulturskola – De kommunala kultur- och musikskolorna ska utveckla sitt samarbete för att förbättra samordningen och skapa fler länsövergripande satsningar.

Den nya regionala kulturplanen för 2016-19 lyfter särskilt ökad samverkan över kommungränser samt har en stor tonvikt på att förstärka kulturens roll i förskola/skola. Ytterligare kopplingar till regionens kulturplan är ambitionen för Örebro regionen att införa en så kallad ”kulturgaranti” som ökar tillgången till kultur för barn och unga i åldern 3-19 år.

2.2 SYFTE

Idag finns många formella hinder för att få kulturskoleundervisning i en annan kommun än hemkommunen samtidigt som barn, unga och vuxna i större utsträckning än förr rör sig över kommungränserna genom t.ex. skolval. En utvecklad samverkan både mellan de kommunala kultur- och musikskolorna och med den ideella sektorn är en förutsättning för ökad kulturell tillgänglighet och mångfald i hela regionen.

Förutsättningarna att få kvalificerad undervisning av en specialist inom sitt ämne är mindre i en liten kommun där undervisningen i större utsträckning bedrivs av generalister. Detsamma gäller kompetens kring exempelvis funktionsnedsättningar.

Musik- och kulturskolan saknar just nu både regionala och nationella tydliga bindningar. De nationella kopplingar till musik- och kulturskolan håller på att utvecklas med utgångspunkt i de satsningar som regeringen avser att genomföra med början 2019.

Att som musik- och kulturskolan vara helt lokal medför självklart stora nackdelar. Verksamheten blir lätt isolerad och kan därför lida brist på omvärldsanalys i en tid med snabba förändringar. Likaså försvinner samordningseffekter då skolorna tvingas uppfinna hjulet flera gånger.

Biblioteken, som också är en helt kommunalt ägd verksamhet, har tillgång till både regionala och nationella stödfunktioner. På regional nivå finns länsbiblioteken och på nationell nivå bl.a. Kungliga biblioteket. Musik- och kulturskolan är i behov av liknande strukturer på den regionala nivån.

Musik- och kulturskolorna har framförallt två huvuduppgifter:

- Att undervisa
- Att främja kulturutbudet i kommunerna och därmed öka attraktionen i kommunen

I samband med att samordningen och samverkan mellan kommunerna ökar, ökar också Örebro regionens attraktivitet. Vilka människor vill flytta till en kommun där det inte finns kulturföreningar som bidrar till upplevelse och engagemang? Där det inte finns utbildning i form av en kvalitativ skola som inkluderar kultur i olika former och också en musik- eller kulturskola som ger förutsättningar för barn och unga att tillägna sig ett kulturellt intresse?

Den regionala samordningen har som syfte att bredda utbudet och göra musik- och kulturskolornas verksamhet mer känt, angeläget och tillgängligt för regionens barn och unga.

Projektet ska stärka musik- och kulturskolan genom:

- ökad brukarkvalité genom breddat utbud
- samordning med lägerverksamhet, specialistlärare mm
- ökad tillgänglighet
- en förbättrad omvärldsbevakning
- att inventera och initiera nya samarbetsområden
- dokumentera och följa upp det länsövergripande samarbetet
- föreslå vilken funktion som en regional samordnare ska ha i samverkan mellan kommunerna i länet.

2.3 METOD

För att skapa förståelse för varandras ingång i den regionala samverkan gjordes en översiktlig kartläggning över kontexten de olika musik- och kulturskolorna i resp. kommun verkar i. Kartläggningen undersöker också befintlig samverkan och identifierar områden som skulle behöva utvecklas. Detta har skett bl.a. genom intervjuer med skolledare och personal i samtliga kommuner som medverkar i projektet. Kartläggningen har också undersökt hur samverkan sker ut mellan musik- och kulturskolorna och Länsmusiken, Länsteatern, Universitetet och Region Örebro Län, samt i viss mån studieförbundet och andra ideella aktörer.

2.4 REDOVISNING AV KARTLÄGGNING

2.4.1 Musik- och kulturskolornas lokala kontext

Örebro län består av 12 kommuner. Örebro kommun är residensstad och är den i särklass största kommunen i länet med c.a 150 000 invånare. Därefter kommer i fallande skala Karlskoga, Lindesberg och Kumla, som kan ses som relativt stora kommuner, med invånarantal mellan 20-30 000 invånare. Hallsberg, Askersund och Nora hör till de något mindre kommunerna med 10-16 000 invånare. Degerfors, Lekeberg, Hällefors, Laxå och Ljusnarsberg har alla under 10 000 invånare, varav Ljusnarsberg är den minsta med knappt 5000. Nora kommun är just nu i en uppstartsfas av en kommunal kulturskola, Lekebergs kommun har avtal med Örebro kulturskola där man erbjuder verksamhet till sina kommuninvånare. Laxå kommun har idag ingen kommunal musik- eller kulturskola, och deltar därför inte heller, som enda kommun i länet, i den regionala samverkan mellan regionens musik- och kulturskolor.

Kartläggningen visar att det finns ett samband mellan kommunens storlek och verksamhetens storlek i den kommunala musik- eller kulturskolan. Ju större kommun, desto mer omfattande verksamhet. Det finns också ett visst samband mellan avsaknad av verksamhetens mål- och verksamhetsplaner och kommunens och verksamhetens storlek. Ju större organisation, desto tydligare mål- och verksamhetsbeskrivningar.

På de lokala kommunala musik- och kulturskolorna bedrivs verksamheter med väldigt stor bredd och variation. Den sammanlagda verksamheten, antalet elever och inriktningar är väldigt omfattande i regionen. Men lokalt är skillnaderna väldigt stora och varje musik- och kulturskola står för utmaningar som i vissa fall liknar de utmaningar som återfinns i alla kommuner, men som också kan vara helt unika för den enskilda kommunen.

Kartläggningen visar att länets musik- och kulturskolor verkar i väldigt olika lokala kontexter, från väldigt små musikskolor till en jättestor kulturskola med:

- olika möjligheter till kollegialt utbyte.
- olika möjligheter att erbjuda verksamhet i olika konstformer.
- olika möjligheter att erbjuda fördjupningsverksamhet.
- olika möjligheter att erbjuda verksamhet på dagtid/skoltid och i grundskolornas lokaler.
- olika geografiska förutsättningar med bl.a. långa avstånd, storstad/landsbygd.
- olika schematekniska förutsättningar med t.ex. pedagoger som även jobbar i grundskolan.
- olika möjligheter att erbjuda verksamhet för barn och unga med funktionsvariationer.
- olika omfattande mål och verksamhetsbeskrivningar.
- olika ”kulturklimat” och syn på ”kultur” bland kommuninvånarna och politiken.
- Mm.

De gemensamma utmaningarna som delas av de flesta kommunerna kan säkert liknas för de flesta musik- och kulturskolor i landet, och är därför inte ens specifika för vår region. Det handlar om utmaningen att t.ex. nå nya målgrupper och skapa verksamheter som tilltalar barn och unga som idag av olika anledningar inte deltar i den kommunala musik- och kulturskolans verksamhet, att kunna erbjuda högkvalitativ verksamhet inom alla verksamhetsområden och nivåer och att utveckla ett lyckat kollegialt utbyte och fortbildning av personal. Rekrytering av ny personal nämns också som en utmaning. Det kan handla om att

man har svårt att erbjuda tillräckligt stora tjänster eller att innehållet i tjänsterna som man kan erbjuda lokalt inte är tillräckligt attraktiva.

Lindesbergs kommun och Karlskoga kommun hyr ut musklärare till grundskolan. Detta innebär att personal arbetar både schemalagd arbetstid på skoltid och har betygssättande roll, samtidigt som man arbetar inom kulturskolans frivilligverksamhet på eftermiddagar och kvällar. En fördel är bl.a. att man lättare kan fylla upp tjänster som hade blivit för små i bara kulturskolans verksamhet. En nackdel är bl.a. en mindre flexibilitet gällande arbetstider.

Den kommunala organisationen ser olika ut i de olika kommunerna. Musik- och kulturskolorna ligger i vissa kommuner under Barn- och utbildningsnämnden och i andra under Kulturnämnden. Hällefors kulturskola ligger direkt under kommunstyrelse och bildningsutskott. Kommunerna har olika förvaltningar som styr verksamheten. Barn och utbildningsförvaltningen, kultur & fritids/föreningsförvaltningen resp förvaltningen för livslångt lärande. I Ljusnarsberg är organisationen otydlig enligt kartläggningen (juni 2017).

2.4.2 Musik- och kulturskolornas regionala samverkan

2.4.2.1 Länsträffar

Cheferna för musik- och kulturskolorna i regionen träffas regelbundet i länsträffar där man utbyter erfarenheter och utvecklar den regionala samverkan samt samarbetar med regionala projekt. Träffarna har varit ungefär varannan månad. Upplevelsen av länsträffarna är att det varit positivt att mötas och dela erfarenheter och att man har sett vinsterna som en regional samverkan ger. Mötena har skett med rullande ansvarsschema och har förlagts ut i de olika kommunerna i länet. Avsaknaden av formulerade mål- och verksamhetsbeskrivningar, regional organisation och årshjul för att ge överblick över all regional samverkan har dock gjort att träffarna varit onödigt ineffektiva. Dagordningarna för länsträffarna har därför innehållit allt från detaljplanering i mindre projekt till visionära tankar om framtidens musik- och kulturskola. Närvaron på mötena har varierat vilket försvårar beslutsfattandet. Besluten för regional samverkan sker genom konsensusbeslut, där alla har rätt till självbestämmande utifrån tanken att det är fristående kommuner som samverkar regionalt. Man har kommit överens om en fördelningsnyckel där man delar på kostnaden för regionala projekt utifrån invånarantal i kommunen. Det finns ingen beslutad avsatt budget för regional samverkan, utan beslut om att avsätta resurser görs inför varje enskilt projekt.

2.4.2.2 Ämnesnätverk

Det har funnits en ambition att alla pedagoger i länet ska ingå i ett ämnesnätverk för ett kollegialt utbyte. Nätverken har fungerat olika bra, mycket beroende på deltagarnas vilja att samverka, förmåga att samlas och i viss mån osäkerheten vad nätverket är till för. Det har även varit svårt att hitta gemensamma tider där alla haft möjlighet att träffas, då det inte finns någon schemateknisk samordning mellan kommunerna.

De nätverk som lyckats bäst har träffats någon eller några gånger per år och även skapat projekt för sina elever men också för sig själva som kollegor.

2.4.2.3 Regionala samverkansprojekt

Genom åren har det funnits ganska mycket regionala samverkansprojekt. De flesta har varit inom konstformen musik, men även teater och dans har genomfört några projekt.

I många kommuner har man även regelbunden samverkan mellan grannkommunerna. Det kan handla om mindre eller större konserter och föreställningar som man gör tillsammans. Ett uppskattat regionalt projekt som återkommande nämns i de flesta kartläggningar är "Bredbandet" som var ett läger för blås- och stråkelever i hela länet. Även pedagogerna i olika ämnesnätverk har gjort gemensamma turnéer, där projektet dels har fungerat som fortbildning och möjlighet till erfarenhetsutbyte mellan pedagogerna, men också gett kulturupplevelser för barn och unga i länet, och i viss mån haft en påverkan på nyrekrytering till den lokala musik- eller kulturkolan. En annan synergieffekt av en sådan turné, är t.ex. blåsorkesterlägret, som planeras till sommaren 2018, som föddes som idé när pedagogerna i länet träffades och spelade tillsammans.

Den samlade bilden är att elever och lärare ser vinsterna av regionala projekt, men att arbetet för att planera och genomföra projekten många gånger varit väldigt slitsamma. Det kan bero på att olika lärare från olika kommuner har olika mycket tid i sina tjänster att lägga ner på

projektet, olika förväntningar på vad projektet ska leda till, otydlig arbetsfördelning mellan pedagoger och vad som förväntas av den enskilda pedagogen, svårigheter att få tydliga besked från cheferna, svårigheter att hitta gemensamma planeringstider, svårigheter att kommunicera, svårigheter att nå ut med information till elever, svårigheter med att veta vart man kan vända sig för att få hjälp med grafisk formgivning av affischer och informationsmaterial samt en stor praktisk utmaning att arrangera verksamhet med boende, mat, meningsfullt innehåll, ekonomi, etc.

2.4.2.4 Länsstudiedagen

En dag per år samlas all personal från musik- och kulturskolorna på en gemensam länsstudiedag för att träffas, utbyta erfarenheter och fortbildning. Dagarna ses i stort som positiva, och i vissa fall som enda fortbildningen för personalen. Många uttrycker dock en önskan om mer ämnesspecifik fortbildning och att det som avhandlas på dagarna alltför sällan leder till något konkret. Dagarnas fokus har också varit lite otydligt, om tyngdpunkten är fortbildning eller samverkan.

2.4.2.5 Övrig regional samverkan

I ett antal kommuner delar man på lärartjänster mellan kommunerna.

2.4.3 Musik- och kulturskolornas externa samverkan

2.4.3.1 Lokal samverkan:

De lokala musik- och kulturskolorna har i olika grad samverkan med externa aktörer. I flera kommuner sker regelbundna samarrangemang med studieförbund och andra ideella aktörer, såsom t.ex. kyrkor och föreningar. I någon kommun har ett studieförbund fått i uppdrag att hjälpa till med att minska köerna till kulturskolan.

Samverkan mellan olika kommunala förvaltningar sker också i några kommuner. T.ex. kan det handla om verksamhet som vänder sig till deltagare med funktionsvariationer, eller ensamkommande asylsökande barn.

Musik- och kulturskolorna bedriver också i många kommuner verksamhet och projekt i grundskolan och fritidsgårdar. Biblioteken och konsthallarna är också viktiga samarbetsparter med ett flertal samarrangemang.

Några kommuner har också haft samverkan med universitetet. T.ex. finns projektet ”Dansa Pausa” som vänder sig till unga tjejer med psykisk ohälsa. Universitetet skickar också regelbundet ut elever från teaterpedagogutbildningen på praktik i några kommuner.

Svenska kammарorkestern har haft ett flertal utbyten med Örebro kulturskola och El sistema i samarbete med kulturskolorna i Örebro, Hallsberg och Karlskoga.

Länsteatern har haft lite samverkan med pedagogerna i teaternätverket gällande bl.a. fortbildning. Hällefors kommun har också, sedan några år, en upparbetad samverkan med Länsteatern där kulturskolan och grundskolan tillsammans jobbat med teater i läsförståelseprojekt.

2.4.3.2 Regional samverkan

På det regionala planet har det hittills inte funnits så utvecklad samverkan med externa parter. Det har t.ex. handlat om bidrag och stöd från t.ex. RUM (Riksorganisationen Unga Musikanter) som bl.a. stöttar regionala läger eller om enstaka samarbeten med t.ex. Nora/Bergslagens kammarmusikförening som med stöd från Region Örebro Län och i samarbete med Svenska kammарorkestern arrangerat ”Orkesterkurs för unga” i samarbete med musik- och kulturskolorna i länet.

Samverkan med Region Örebro län har också hjälpt till att finansiera projektet som denna rapport är ett resultat av.

2.5 DISKUSSION OCH ANALYS

2.5.1 Slutsatser och förslag på åtgärder.

Som ett resultat av den kartläggning av regional samverkan i regionen som gjorts inom ramen av projektet ser jag att många av de problem och hinder för lyckad samverkan ligger på en strukturell nivå. Att hitta en tydlig organisation och ett ramverk för regional samverkan kommer i förlängningen att både kunna skapa en ökad samverkan samt höja kvaliteten.

Därför föreslår jag att, i ett första steg, börja med att lägga en grund med tydliga mål och verksamhetsbeskrivningar för regional samverkan, skapa en regional struktur och organisation samt undanröja uppenbara brister som försvårar det den regionala samverkan utifrån den verksamhet vi har idag.

I nästa steg kommer vi sedan att kunna utveckla nya samverkansområden, bredda och fördjupa verksamheten samt fullt kunna utnyttja den potential som erbjuds genom en fungerande regional samverkan.

Nedan följer mina förslag på åtgärder i ett första steg: (Några punkter utvecklar jag lite längre ner i detta avsnitt)

- Utarbeta mål- och verksamhetsbeskrivning för regional samverkan.
- Skapa en regional organisation med tydlig besluts- och ansvarsordning.
- Skapa en hållbar och långsiktig finansieringsform för det regionala samarbetet mellan kommunerna.
- Skapa årshjul för att ge en överblick för all regional samverkan.
- Organisera upp ämnesnätverken. Alla pedagoger ska ingå i minst ett. Utse sammankallande i varje ämnesnätverk.
- Skapa lathundar och enkla hjälpmedel för att förenkla genomförande av regionala projekt.
- Skapa utrymme i arbetstiden lokalt, samt samordna gemensamma undervisningsfria tider och dagar i kommunerna för att möjliggöra regional samverkan.
- Skapa en kommunikationsplan med logotype och grafisk profil för när musik- och kulturskolorna kommunicerar regionalt.
- Utveckla kommunikationsvägar för informationsutbyte mellan pedagoger, till elever och föräldrar samt till allmänhet.

I nästa steg:

- Utred möjlighet att skapa regionala stödfunktioner för gemensamma projekt. T.ex. för hjälp med grafisk formgivning, anmälningar och fakturahantering i regionala projekt, etc.
- Se över hur man i större utsträckning kan dela tjänster mellan fler kommuner i länet, samt samordning av rekrytering.
- Se över lösningar för att möjliggöra för elever att ta del av verksamhet i annan kommun än den egna.
- Utveckla samverkan i alla olika konstformer, inte bara musik.
- Utred möjligheter att skapa regionala fördjupningsverksamhet i olika konstformer.
- Utveckla forum för regional fortbildning och för att utbyta erfarenheter.

- Utveckla ett forum för att utveckla både den lokala och regionala kulturskolan i ett framtidsperspektiv. Skapa verksamheter som når nya målgrupper, nya verksamheter och verksamhetsformer, med nya samarbetsparter, mm.
- Se över kollektivtrafikmöjligheter för transporter mellan kommuner i länet i samband med regional verksamhet.
- Utveckla samarbetet med övriga kulturinstitutioner, föreningar och studieförbund i länet där vi tar vara på varandras kompetenser.
- Utveckla samarbetet med universitetet för fortbildning och dialog om kompetensförsörjning.
- Utred möjlighet att erbjuda ungdomar att bli unga ledare i regionala projekt. Utveckla ledarutbildning för unga.
- Utveckla ett forum där barn och unga ges inflytande och möjlighet att påverka verksamheten även på ett regionalt plan.

Se vinsterna med regional samverkan

Att ha utarbetade mål- och verksamhetsbeskrivningar även för den lokala verksamheten kan vara en hjälp för att se vinsterna med regional samverkan. Om målbeskrivningarna alltför mycket anpassas efter vad man förväntas klara av lokalt, begränsar man möjligheterna till en högkvalitativ och bred, utvecklande verksamhet. Om man istället beskriver vilka mål man vill nå, för både elever och personal, och tar hjälp av den regionala samverkan för att uppnå mål som man inte rymmer i sin verksamhet lokalt, tror jag att alla parter kommer att se samverkan som givande. Jag rekommenderar därför att skapa mål- och verksamhetsbeskrivningar för de kommuner som idag saknar det, och för de som redan har det, se över på vilket sätt den regionala samverkan kan bidra till en ökad målpuffyllelse.

Jag tror det är viktigt att vi ser den regionala samverkan som en hjälp och en resurs i den lokala kontexten. I praktiken bör det få konsekvensen att man minskar på verksamheten lokalt (d.v.s. antalet undervisningstimmar och projekt) och ”förflyttar” den till det regionala planet. Men syftet är inte att deltagarna ska få mindre undervisning eller mindre verksamhet, eller att man lokalt når färre deltagare. Tvärtom! Genom att göra denna justering är målsättningen en ökad bredd, fler projekt och höjd kvalitet för deltagarna. Den regionala samverkan ska alltså inte ses som en verksamhet som sker utöver ett redan fullmatat schema lokalt. Det är viktigt för både deltagare, men kanske framförallt för pedagogerna.

Förstå varandras egenarter för lyckad samverkan

Det är viktigt i all samverkan, både internt mellan kommunerna och mot externa parter, att vi har en förståelse för varandras olikheter och lokala förutsättningar för att kunna skapa en samverkan som är givande för alla. Utgångspunkten, att samverkan ska vara givande för alla deltagande parter, är central för att lyckas.

Länsteatern, Länsmusiken och Örebro Universitet är aktörer som vi skulle kunna och borde samverka mer med. Jag har genom samtal med de olika aktörerna sett att det finns ett behov att mötas och samtala för att lära oss förstå varandras verksamheter. Musik- och kulturskolorna kanske har en bild av vad Länsteaterns och Länsmusikens uppdrag är, som inte alltid stämmer överens med deras egen bild. Och Länsteaterns och Länsmusikens bild av vad kulturskolan ska vara kanske inte heller stämmer överens med hur musik- och kulturskolan ser på sitt uppdrag. Genom en förståelse och respekt för varandras egenarter kan man skapa samverkan där alla parter får göra det de är bra på och ser som sin uppgift.

Detta resonemang tror jag också går att applicera även för att skapa en lyckad samverkan mellan musik- och kulturskolan och föreningar, studieförbund och med andra aktörer man vill samverka med.

Att förstå de olika konstformernas egenarter och verksamhetsformer inom musik- och kulturskolan är också viktigt om man vill lyckas med regional samverkan i respektive konstform. Historiskt har musik- och kulturskolorna en lång tradition att göra regionala utbyten inom konstformen musik, enligt en ganska enkel och tydlig mall. Pedagogerna beslutar att göra ett gemensamt projekt eller läger. Man bestämmer repertoar, övar i den lokala orkestern några veckor och träffas gemensamt för en eller fler övningsdagar och avslutar med konsert. Att ta den mallen och skapa regionala projekt för konstformerna bild och form, dans, teater eller film fungerar inte. Varje konstform behöver själva formulera vad som är viktigt just för den verksamheten för att kunna skapa lyckade projekt. Kanske inte alla projekt måste leda fram till en föreställning eller uppvisning? Det finns ju andra vinster att göra med samverkan! Den kunskapen tror jag också är viktig att ta med när vi skapar lokala eller regionala tvärkonstnärliga samverkansprojekt mellan konstformerna. Vilka förutsättningar behöver respektive konstform för att komma till sin rätt? Får respektive konstform lika stort egenvärde när man samverkar, eller sker samverkan utifrån en konstforms förutsättningar som alla andra tvingas anpassa sig till?

Regionala forum för erfarenhetsutbyte

Jag ser ett behov av att skapa regionala mötesplatser, för kulturaktörer med beröringspunkter till musik- och kulturskolans verksamheter, för erfarenhets- och kunskapsutbyte. Därmed kan man göra samordningsvinster, lära av varandra och hitta möjligheter till nya samarbeten och projekt.

Ett initiativ i denna anda har redan sjuvänts. Jag blev inbjuden till ett ”teaterpedagogiskt forum” där representanter från universitetet, kulturskolorna och andra aktörer som har intresse av teaterpedagogiska frågor ingår. Kanske ska kulturskolan ta initiativ till liknande forum även i andra konstformer?

Regional fördjupningsverksamhet

Det har funnits en diskussion om musik- och kulturskolan ska erbjuda en bred verksamhet med låga trösklar, för att alla som vill hålla på med kultur ska ges möjlighet till detta, eller om man ska utbilda elever med ambitioner att kanske bli musiker, skådespelare, konstnärer filmskapare etc.? Som jag ser det finns det ingen motsättning i detta. Vi ska självklart inte tillbaks till tiden då man hade antagningsprov och nekade barn tillträde till musikskolan p.g.a. bristande ”talang”. Men om det bland eleverna finns individer som faktiskt önskar en mer fördjupad verksamhet med möjlighet till vidareutveckling, så bör det också rymmas i musik- och kulturskolornas uppdrag. Jag kan se att just detta är en stor utmaning i ett lokalt perspektiv. Elevunderlaget att skapa verksamhet av ”fördjupningskaraktär” finns helt enkelt inte alltid i den lokala kontexten. Här ser jag en stor potential att utveckla regionala fördjupningsverksamheter i alla konstformer, med fördel i samverkan med Länsteatern, Länsmusiken, Universitetet och andra externa aktörer.

Regionala stödfunktioner

Det skulle vara intressant att utreda möjligheten att skapa regionala stödfunktioner som kunde stötta upp både lokala och regionala projekt. Ett stort hinder och en väldigt tidsödande uppgift

är t.ex. marknadsföringen och kommunikationen kring våra regionala projekt. Det skulle underlätta arbetet om det fanns en lösning på detta.

Det kan även lokalt finnas brist på både kompetens och arbetstid för att ta på sig rollen som producent för att skapa bra evenemang för publik och deltagare. Regionala stödfunktioner med kommunikatör, producent, kostym, ljud/ljus-sättare, regissör, etc. som kunde åka ut och stötta arbetet genom punktinsatser i de olika kommunerna skulle vara väldigt givande.

Kanske kunde man även skapa en regional databas där vi delar information om välfungerande notarrangemang i olika svårighetsgrad, manus, lektionstips i olika ämnen, etc?

T.o.m. viss gemensam utrustning kunde vara intressant att fundera över? T.ex. scen-, ljus/ljudutrustning, scenografi etc.

Samordning av schema och terminsplanering

Att hitta gemensamma tider och dagar för att möjliggöra planering och genomförande av regionala utbyten kräver samordning. Det är en stor utmaning som kräver att alla inblandade kommuner ser vinsterna med samverkan, men är också en förutsättning för att vi på allvar ska börja se det regionala samarbetet som en verklig möjlighet för att utveckla verksamheten i den lokala kontexten. Det finns t.ex. utmaningar i att skollov och terminsstarter och avslutningar ligger olika i de olika kommunerna. Några kommuner hyr även ut sina lärare till grundskolan, vilket försvårar flexibiliteten för att kunna medverka i regionala utbyten.

Deltagaren i fokus!

Slutligen vill jag slå ett slag för att alltid ha tydligt deltagarfokus i vår verksamhet, både lokalt i kommunerna och inte minst när det gäller de regionala projekt vi skapar. Är det ett bra projekt för deltagarna? Finns det något annat incitament till projektet? Det kan det ha, men bara om projektet i första hand tillgodoser och har deltagarnas bästa i fokus.

Det är även viktigt att barn och unga ges inflytande och erbjuds möjlighet att påverka verksamheten på ett regionalt plan.

2.5.2 Den regionala samordnaren

I styrgruppen för projektet lyftes frågan om vilken titel den regionala samordnaren ska ha. ”Regional samordnare” signalerar kanske att funktionen huvudsakligen ska vara en stödfunktion, eller en samordnare som bara ska sköta det administrativa arbetet. En ”regional utvecklingsledare” skulle istället signalera att man leder arbetet och utvecklar den regionala samverkan.

Jag kan se för- och nackdelar med båda titlarna, och lägger därför inget förslag i denna rapport, utan presenterar bara vilka funktioner jag ser att samordnaren (eller utvecklingsledaren) skulle kunna ha i en regional organisation. Jag använder mig dock av titeln ”Regional samordnare” även fortsättningsvis för att förenkla läsningen.

Man kan förstås utforma en regional verksamhet på olika sätt. T.ex. kan man ha en regional samordnare som tillsammans med en mindre styrgrupp utformar, skapar och bjuder in barn och unga samt medarbetare från länets musik- och kulturskolor till gemensamma aktiviteter och utbyten.

En variant som jag tror mycket på, är dock att samordnaren i regionala projekt, snarare ska ha en stöttande funktion, än att vara producent och initiativtagare. Jag tror på kraften, energin och de positiva synergieffekter som uppstår när pedagogerna själva ser vinsterna med, och lusten att samverka. T.ex. finns en självklar koppling till lyckad deltagarrekrutering, samt naturliga möten för erfarenhetsutbyte och inspiration. Idag finns en del hinder som gör att dessa projekt tar väldigt mycket kraft och energi, men genom att underlätta för pedagogerna så tror jag det är en framgångsrik modell. Detta ger både en högre kvalitet i verksamheten och högre kvantitet i antalet projekt, genom att samordnaren inte operativt leder alla projekt.

Vad gäller regionala samverkansprojekt så tror jag i många fall att det skulle vara enklare för oss som organisation att den regionala samordnaren går in som producent och bjuder in ämnesnätverken att delta i planeringen utifrån om de har tid och möjlighet. Detta bl.a. utifrån att behovet att samordna scheman för möjliggöra planering av regionala projekt skulle minska. Även ett tänkbart argument att man som pedagog vill vara just pedagog och inte projektledare i ett ämnesnätverk med allt vad det innebär, är relevant. Nackdelen med det upplägget är, förutom kvalitén och kvantiteten som jag resonerar kring i stycket ovan, att de regionala projekten tar en stor del av arbetstiden för den regionala samordnaren. Det påverkar även på ett markant sätt möjligheten till utveckling av övrig regional samverkan.

Att den regionala samordnaren också kan vara producent för enstaka regionala projekt är förstås möjligt. Men då ser jag det som mest relevant i projekt som är renodlat regionala, alltså inte där pedagoger samverkar med sina grupper ur den lokala kontexten, eller där vi t.ex. gör ett jättestort arrangemang, med flera ämnesnätverk inblandade, där det finns ett behov av en extern producent.

Utifrån dessa resonemang följer mitt förslag på samordnarens funktion:

Den regionala samordnarens funktion:

- Ingår i "länsledargruppen" som leder det regionala arbetet.
- Fungerar som länk mellan ämnesnätverken och länsledargruppen
- Stödjer ämnesnätverken i regionala projekt
- Kan vid behov starta, stötta eller leda ett ämnesnätverk eller regionalt projekt, eller även vara producent för enstaka renodlade regionala verksamheter.
- Fungerar som talesperson för regionala musik- och kulturskolan mot externa och interna förfrågningar. Avlastar därmed cheferna lokalt och förenklar kommunikationen mellan parterna.
- Nätverkar och utbyter erfarenheter med musik- och kulturskolor samt externa kulturaktörer och institutioner i och utanför länet.
- Har hela den regionala överblicken och driver utvecklingen framåt, på uppdrag av länsledargruppen.
- Ansvarar för de regionala interna och externa informationskanalerna. (Månadsbrev, facebook, ev. hemsida, hålla kontaktlistor uppdaterade m.fl.)

2.6 AVSLUTNING

2.6.1. Fortsättning

Denna rapport och översiktliga kartläggning kan fungera som underlag för att se vilka åtgärder som behöver göras för att utveckla den regionala samverkan.

Nu återstår arbetet med att dra slutsatser av rapporten, att se vilka åtgärder som behöver genomföras, samt en plan för hur arbetet med att genomföra de förändringar som krävs ska se ut. Jag ser en del utmaningar med detta arbete.

I grund och botten, och den viktigaste nyckeln, ligger synen på vilka vinster man ser lokalt i att satsa på regional samverkan. Lyckas vi gemensamt formulera dessa, så kommer också arbetet med att lösa de praktiska hinder som föreligger.

2.6.2 Risker

De risker jag kan se, för att vi inte ska lyckas skapa en utvecklad regional samverkan är:

- Att inte lyckas skapa en långsiktig hållbar finansiering av en regional samordnare samt regional budget.
- Att inte lyckas motivera pedagogerna så att de själva ser vinsterna med samverkan, samt att motivera pedagoger, som bara vill vara pedagoger, inte projektledare. (ang. tanken att ämnesnätverken ska driva regionala projekt)
- Att inte lyckas samordna terminsplaneringar, för planering och genomförande av regionala projekt och fortbildningar.
- Att inte lyckas få in det regionala perspektivet i den lokala kontexten så att den regionala verksamheten blir ett komplement till det lokala, utan en verksamhet som sker utöver den lokala.
- Att inte lyckas skapa samverkan med externa aktörer (p.g.a. ev. bristande intresse eller svårigheter att hitta finansiering).
- Att inte lyckas hitta en gemensam, effektiv och säker plattform för att underlätta kommunikationen mellan medarbetare, och till deltagare och föräldrar.

2.6.3 Vidare forskning

Ett område jag inte berör alls i denna rapport som kunde vara intressant att forska vidare på är t.ex. varför vi har svårt att nå nya målgrupper till vår verksamhet generellt eller även inom enskilda konstformer. I viss mån tror jag att det finns normativa hinder i samhället som vi har svårt att, på egen hand, rå över. Men finns det saker vi som kulturskola kan göra?

Kan det t.ex. handla om representation, d.v.s. vilka är lärare och förebilder på kulturskolan? Unga, gamla, kvinnor, män, utlandsfödda? Och vilka ämnen undervisar de i? Påverkar det vilka verksamheter eleverna väljer att delta i?

Kan själva verksamhetsformen, d.v.s. generellt ganska terminsbaserad verksamhet vara ett hinder för vissa, eller avstånd och logistik? Eller att vi inte erbjuder verksamhet i ett ämne som intresserar?

3. BILAGOR

Kartläggningen av de lokala verksamheterna som gjorts genom intervjuer och samtal mellan regionala samordnaren och cheferna i alla deltagande kommuner har dokumenterats och sammanställts i följande bilagor. Kartläggningens ambition har inte varit att i detalj redovisa för hur verksamheten ser ut, utan ge översiktlig bild av den lokala kontext som musik- och kulturskolan verkar i. Samtalen handlade också i stor utsträckning om att lära känna musik- och kulturskolans verksamhet och komma in i arbetet som regional samordnare, och där frågeformuläret snarare fick vara en ingång för samtalet än att alla frågor skulle besvaras och sammanställas.

”Pärmen” som hänvisas i vissa sammanställningar finns på regionala samordnarens kontor. Av utrymmesskäl valde jag att inte bifoga all dokumentation. För fördjupad och uppdaterad information om respektive musik- och kulturskola hänvisas till kommunernas hemsidor.

Bilagorna som beskriver samverkan mellan Länsteatern och Länsmusiken innehåller också en del personliga reflektioner och resonemang att ta med sig inför det fortsatta arbetet med att utveckla samverkan i olika former.

Bilagor:

3.1 Underlag för samtal om regional samverkan mellan musik- och kulturskolor i Örebroregionen

3.2 Kortfattad kartläggning av alla kommuner

3.3 Länsmusiken, med formuleringar ur verksamhetsplan 2018

3.4 Länsteatern, med formuleringar ur verksamhetsplan 2018